

Cum să urmărești o dezbatere electorală televizată
atelier de educație și cultură media

- gimnaziu și liceu -

Dezbaterile electorale televizate pot fi un instrument util pentru profesorii care vor să vorbească elevilor despre importanța alegerilor, despre rolul dezbaterilor în procesul electoral.

Elevii vor putea să analizeze prestația candidaților - limbajul verbal și non-verbal al acestora – și mesajele pe care le transmit, pentru ca în final să înțeleagă în ce măsură media pot influența procesul electoral și decizia alegătorilor.

Cine poate folosi materialul?

- profesori (în special, cei din sfera științelor sociale, educație civică)
- bibliotecari
- formatori

Unde?

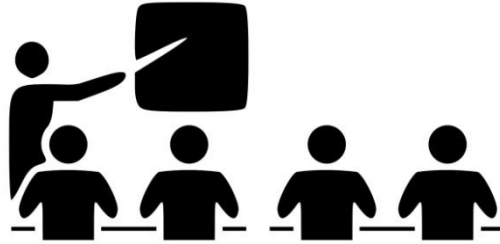
- la școală: gimnaziu/liceu (ora de educație civică/dirigenție, studii sociale etc.)
- extracurricular

Materialul poate fi folosit cu succes și în alte contexte de învățare, cu grupuri diferite.

- la facultate (jurnalism, comunicare, psihologie și științele educației)
- la bibliotecă
- în acțiunile ONG-urilor, implicate în monitorizarea democrației și a campaniilor electorale, care lucrează cu tineri.

Timp de lucru aproximativ (2 ore + evaluare)

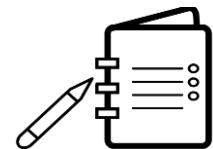
- Echipa Mediawise poate asista profesorii din București, în funcție de disponibilitate. Anunțați cu 3-4 zile înainte.
- **Un jurnalist-invitat** te poate ajuta cu informații utile din spatele producției dezbaterilor televizate. Scrie-ne la office@mediawise.ro să-ți recomandăm unul.
- Pentru rezultate bune, recomandăm un grup de maxim 15 elevi.

Obiective de învățare

- elevii vor putea să identifice tehnicile de producție folosite în televiziune și măsura în care limbajului non-verbal poate influența o dezbateră
- elevii se vor familiariza cu diverse moduri de argumentare și tehnici de persuasiune într-o dezbateră

- vor exersa abilitatea de a căuta informații online din surse credibile
- vor putea să identifice forme ale dezinformării
- vor fi capabili să evalueze prestația candidaților în funcție de echidistanța, elocvența și pregătirea acestora
- vor exersa abilitatea de a lucra în echipă

Necesar materiale:

- calculator + videoproiector
- conexiune Internet
- înregistrarea unei dezbateri televizate
- fișe de lucru imprimate
- (opțional) căști.

Pasul 1. Pregătirea pentru dezbateri

(documentare înainte de atelier + prezentare & discuție în clasă - 20 minute)

Nu e de ajuns doar să urmărești o dezbateri ca să-ți faci o părere. Trebuie să știi contextul. Cu cât elevii vor fi mai informați despre contextul dezbaterii, cu atât analiza și interpretările lor vor fi mai relevante.

- 1) **Înainte de atelier**, alege o dezbateri electorală, notează numele participanților și temele principale discutate **și cere elevilor tăi**
 - să se familiarizeze cu pozițiile și declarațiile anterioare ale partidelor politice sau ale candidaților care vor lua parte la dezbateri
 - să caute online și să citească articole din presă care analizează programele electorale
 - să se familiarizeze cu sistemul de alegere al membrilor celor două Camere în Parlamentul României.

Recomandă-le o listă orientativă de website-uri pentru documentare. Lista de mai jos este relevantă pentru alegerile parlamentare din 2016.

- <http://www.alegeriparlamentare.info>
- <http://www.hartapoliticii.ro>
- Psd.ro / Pnl.ro / Usr.ro / paleologu.ro etc.
- mediafax.ro: Listele candidaților la alegerile parlamentare 2016
- Euractiv: Lista candidaților la alegerile parlamentare care au probleme cu justiția
- <http://www.inovarepublica.ro/voturisimandate/>
- http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_44254/Ghidul-alegerilor-parlamentare-2016-Ce-trebuie-sa-stii-daca-vrei-sa-votezi-pe-11-decembrie.html
- Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților

2) **Activitate în clasă** (20 minute)

Roagă-i pe elevi să prezinte rezultatele documentării individuale (despre profilul candidaților și pozițiile lor pe tema/temele dezbătute - e.g. majorarea salariilor și eliminarea unor taxe / familia tradițională) și să prezinte argumentele pro/contra din spațiul public.

Pasul 2. Întrebări de bază în analiza media (opțional; prezentare; 15 minute)

Prezintă-le elevilor cele 3 concepte de bază în analiza media, care îi pot ghida atunci când urmăresc o dezbatere.

1. **Toate mesajele media sunt construite.** Dezbateră electorală e o construcție media.

- Cine organizează dezbateră?
- Cine stabilește întrebările? Cum participă la dezbateră publicul?
- Cine a fost omis din dezbateră și de ce?
- Ce subiecte ar putea fi omise și de ce?

2. **Fiecare medium folosește un limbaj propriu (specific).**

- Cum este construit cadrul dezbaterii (scenografia)?
 - Cum sunt folosite simbolurile (logo partide etc.)?
 - Cum este ilustrată dezbateră? Care sunt cadrele de filmare folosite?
 - Candidații primesc timpi egali de răspuns?
- Compoziția cadrelor pe durată răspunsului este aceeași pentru toți candidații?
 - Sunt folosite prim-planuri? Detalii? Ecranul partajat, planul-contra-plan?
 - De ce sunt folosite?

3. **De cele mai multe ori, produsele media au scop comercial.**

- Cine este publicul?
- Cine are de câștigat de pe urma acestei dezbateri?
- Dezbateră este sponsorizată?
- Cine sunt cei care își fac publicitate?

Pasul 3. Exercițiu: viziune vs. ascultare (prezentare + analiza media; 50 minute)

Orice dezbateri politică televizată poate fi urmărită **pe două niveluri**:

- 1) **Conținutul** - propunerile și ideile politice exprimate de candidați, precum și modul în care le argumentează;
- 2) **Tehnicile de producție folosite în televiziune și limbajul non-verbal** (corporal) al candidaților.

Pentru a explora aceste aspecte, **formează cu elevii tăi două echipe**.

- **Prima echipă va asculta dezbateri** – fie la radio, fie la calculator sau televizor, dar cu ecranul acoperit.
- **A doua echipă va urmări dezbateri fără sonor**. La final, veți discuta percepțiile diferite ale celor două echipe asupra dezbaterii.

OBS! Folosiți un fragment de maximum 20 minute dintr-o dezbateri înregistrată, care poate fi oprit sau reluat în funcție de înțelegerea fiecăruia, cât să-și noteze observațiile în fișa de lucru. Ar trebui ca elevii să aibă timp să completeze fișa de lucru.

Înainte de a începe exercițiul de analiză media, discutați cu elevii întrebările pe care trebuie să le urmărească și exemplele propuse mai jos.

Consultați

- Fișa de lucru 'Ce trebuie să urmărești într-o dezbateri electorală televizată' (ambele echipe)
- Rolul moderatorului într-o dezbateri electorală (echipa 1)
- Încadrături de televiziune (echipa 2)

În acest moment al discuției, **jurnalistul - invitat** poate interveni să explice termenii tehnici de televiziune, să pună în context realizarea unei dezbateri televizate etc.

Elevii din Echipa 1 trebuie să urmărească:

- **Conținutul:** Ce idei sau propuneri, noi sau vechi, prezintă candidații la dezbateri?
- **Limbaajul candidaților:** De multe ori, candidații se atacă reciproc în discursurile și mesajele de campanie. Elevii ar trebui să fie la curent cu astfel de comentarii, pentru a le putea identifica în dezbateri.

Exemple: liderul de partid Liviu Dragnea despre Dacian Cioloș: mincinos, ipocrit. USR despre membrii PSD: "năravurile roșii nu se schimbă", îi asociază cu comuniștii și le reproșează că au candidați penali, PNL despre PSD: "corupții roșii"

- **Atacuri asupra oponentilor:** Consultanții candidaților caută informații despre oponenti, găsesc punctele slabe ale acestora și își sfătuiesc clienții cum să le atace.

Exemplu: În campania lui Traian Băsescu din 2004, când acesta candida împotriva lui Mircea Geoană pentru primăria municipiului București, mare parte dintre mesajele sale electorale au fost construite pe ideea că M. Geoană are experiență în diplomatie, dar nu e pregătit pentru primărie. Unul dintre clipurile electorale vorbea despre servieta de diplomat care nu are nicio legătură cu geanta jerpelită a primarului. Iar un afiș electoral anunța "prima vizită a ministrului de externe la București". Într-una dintre dezbateri, Băsescu a punctat pe aceeași linie când l-a întrebat pe M. Geoană dacă știe în ce sector al Bucureștiului se află Platforma Măgurele. Mircea Geoană a mușcat momeala și a cautat sprijin la primarii PSD aflați în primele rânduri din sală: "Este **la... este la domnul...**". Băsescu i-a răspuns că nu e în București, ci în Ilfov.

Elevii pot urmări dacă astfel de atacuri, critici sau capcane apar în dezbateri.

- **Limbaajul emoțional:** Uneori, candidații folosesc anumite cuvinte sau expresii cheie, cum ar fi: USR – diferențiere noi/ei, "acum ai cu cine"; PSD - limbaaj patriot, "țara mea", "cred în România", "îndrăznește să crezi"; PNL – schimbare, dreptate, integritate etc. Ce ne spune alegerea cuvintelor/expresiilor despre candidați?

Pe parcurs, aveți în vedere și prestația moderatorului.

Elevii din Echipa 2 trebuie să urmărească:

- **Tehnicile de producție:** Pe ce/cine este focalizată camera? Există cadre precum ecranul partajat sau secvențele de reacție ale candidaților sau ale persoanelor din public? (vezi **INFOGRAFIC - Încadrături de televiziune**) Cum arată scena? Ce culori sunt folosite pe fundal? Cum afectează aceste tehnici percepția spectatorului asupra dezbaterii?
- **Limbajul corporal:** Studiile arată că limbajul corporal al candidaților – expresiile faciale, gesturile, tonul vocii, aspectul (de ex. mânele suflecate) și prestația lor – influențează la fel de mult reacțiile spectatorilor ca limbajul verbal (sursă).
Cercetători de la Texas Tech și Universitatea din Arkansas au observat că “zâmbetele false, zâmbetele largi, clipitul des sau privirea care fuge în toate direcțiile... sunt expresii care apar în secvențele de reacție ale candidaților. Genul de secvențe care sunt redifuzate zile în șir după dezbateri” (sursă). Astfel de momente sunt cel mai ușor de remarcat atunci când un candidat îl critică pe altul și regizorul transmisiunii folosește un cadru de reacție.

Pasul 4. Discuție după vizionarea dezbaterii (reflecție + evaluare; 30 minute)

Pentru elevii din Echipa 1:

- Cum a fost experiența ascultării dezbaterii fără imagine?
- În general, candidații au răspuns la întrebările puse de moderator sau au evitat unele răspunsuri? Au repetat afirmații și idei care fac deja parte din programul lor electoral?
- Moderatorul a reușit să mențină răspunsurile candidaților la subiect? A fost echidistant?
- Elevii au aflat informații noi despre/de la candidați? Dacă da, ce informații?
- Discutați fiecare din secțiunile fișei de analiză media (Ce trebuie să urmărești...?). Cum evaluează elevii prestațiile fiecărui candidat?
- Ce candidat a fost mai bine informat și elocvent?

Pentru elevii din Echipa 2:

- Cum a fost experiența vizionării fără sonor?
- Ce candidați le-au făcut o impresie bună doar pe baza limbajului corporal și a prezenței scenice? De ce?
- Care a părut mai sigur pe el?
- Care a părut mai agresiv? Care era mai stresat? Care, mai relaxat?
- Cine gesticulează mai mult?
- Care dintre ei a privit direct în cameră? Când și de ce credeți că a făcut asta?
- Tehnicile de producție au avantajat sau dezavantajat anumiți candidați?

Pentru toți elevii:

- Care au fost cele mai evidente diferențe între cele două experiențe de a urmări dezbateră (vizionare fără sonor vs. ascultare)?
- Cum explicați aceste diferențe?
- Ce nu ați înțeles din dezbateră în lipsa imaginii sau a sonorului?
- La ce v-a ajutat acest exercițiu?

Pasul 5. Evaluare

1. **Observare directă** în timpul lucrului în echipă și al discuției finale (pasul 3 & 4). Planificați dinainte ceea ce veți observa. De exemplu, puteți urmări
 - abilitățile de aplicare a cunoștințelor
 - capacitatea de a lua decizii
 - abilitățile de colaborare
 - capacitatea de analiză și sinteză
 - atitudinea față de cum urmăresc o dezbateră electorală

2. La final, oferiți elevilor **Formularul de evaluare a satisfacției** (10 minute)

Pasul 6. Feedback de la profesori și elevi

Feedback-ul dumneavoastră și al elevilor este important. Documentează procesul de predare/învățare din timpul atelierului cu ajutorul **Formularului de feedback al profesorului** și trimite-l la office@mediawise.ro, în atenția expertului nostru de educație media, Nicoleta Fotiade.

Trimite-ne și formularele de evaluare a satisfacției elevilor completate sau centralizarea răspunsurilor.

Îți mulțumim pentru implicare.

7. Centralizarea materialelor suport

1. [Fișă de lucru `Ce trebuie să urmărești într-o dezbatere electorală televizată`](#)
2. INFOGRAFIC - Încadrături de televiziune
3. [INFOGRAFIC: 6 întrebări de verificare a informației în dezbateri](#)
4. Rolul moderatorului într-o dezbatere electorală
5. [Formular de evaluare a satisfacției elevilor](#)
6. [Formular de feedback pentru profesori](#)

8. Bibliografie

- The importance of facial expressions in a presidential debate
- Study shows expression just as important as words in presidential debates
- Chirițescu D, Fotiade N., Teșileanu A, Toma M., Zăbavă T. (2007) Studii Sociale, manual pentru clasa a XII-a, p. 47-50 - Alegerea reprezentanților, campania electorală.

Material adaptat după materialul **Media Literacy: How to Watch the Debates**

La adaptarea și testarea acestui material au contribuit: **Adina Ionescu** (inițiativă, traducere & editare), **Nicoleta Fotiade** (adaptare, editare, redactare materiale auxiliare) & **Robert Găinescu** (adaptare & redactare materiale auxiliare)

Mulțumim doamnelor profesoare Anda Barbu, Magda Stan, Camelia Marin și Mihaela Milostivu pentru participare la testarea planului de atelier și pentru sugestiile utile.